
Instytut Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa
Akademii Rolniczej w Lublinie

Elżbieta KLIMONT, Wanda POPIOŁEK

Relacje cen a rozwój produkcji drobiarskiej

Соотношение цен и развитие производства птицы

Relation between Prices and Development of Poultry-breeding Production

Rozwój produkcji drobiarskiej w Polsce został podyktowany wzrostem zapotrzebowania na spożycie białka zwierzęcego. W latach 1965—1982 sytuacja w tej gałęzi produkcji w naszym kraju była bardzo zróżnicowana, uzależniona od stopnia intensywności tego kierunku oraz od możliwości zapewnienia odpowiedniej bazy hodowlanej, produkcyjnej i przetwórczej.

Jednym z podstawowych czynników mających wpływ na kształtowanie się struktury produkcji rolniczej, a więc i drobiarskiej są ceny na dane artykuły oraz ich relacje w stosunku do cen środków produkcji. Decydujące znaczenie w produkcji drobiarskiej mają ceny pasz, stąd właściwe ich proporcje w stosunku do cen wytwarzanych artykułów, stwarzają określone warunki do długookresowego rozwoju tej gałęzi. Z kolei nieprawidłowe relacje cenowe mogą wywoływać niekorzystne konsekwencje w postaci niewłaściwego rozdysponowania posiadanych zasobów paszowych, a zwłaszcza zbóż. Ważna jest również właściwa polityka cen uwzględniająca zmiany wartości produktów wraz ze zmianą na nie zapotrzebowania rynkowego oraz reagująca na postęp w technologii ich wytwarzania, a także jakości artykułów.

UWAGI METODYCZNE

Problem relacji cen między produktami zwierzęcymi, a podstawowymi ziemiopłodami jest przedmiotem licznych publikacji w piśmiennictwie ekonomiczno-rolniczym (1, 2, 3, 6, 7). Do obliczania relacji cenowych spo-

śród produktów zwierzęcych najczęściej brane są pod uwagę: żywiec wołowy, wieprzowy i cielęcy oraz mleko, natomiast z artykułów drobiarskich — jaja (1, 7). Porównywanie proporcji cenowych prowadzi do wykazania w sposób pośredni różnic w relatywnej opłacalności poszczególnych kierunków produkcji (2). Stąd kształtowanie się poziomu i relacji cen na artykuły rolne i odpowiednie środki produkcji powoduje pobudzenie, względnie hamowanie ich rozwoju (5, 8). Z uwagi na zaopatrzenie rynku w produkty drobiarskie występuje duże zainteresowanie odpowiednim tempem wzrostu pęgłowia drobiu.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza relacji cen, którą przedstawiono w dwóch wariantach:

1) porównanie proporcji cenowych między produktami drobiarskimi*, a zbożami i mieszankami paszowymi,

2) wykazanie relacji między produktami drobiarskimi a żywcem wieprzowym, wołowym i cielęcym.

W przeprowadzonej analizie omawianych relacji za okres 1965—1982 przyjmowano dla produktów drobiarskich ceny średnie ważone w poszczególnych latach. Przy ich ustalaniu korzystano z Roczników Statystycznych (4) odnośnych lat oraz niektóre pozycje uzgodniono z pracownikami Zrzeszenia Przedsiębiorstwa Produkcji Drobiarskiej „Poldrob” w Warszawie. Z kolei ceny na mieszanki paszowe zaczerpnięto z cenników Ministerstwa Przemysłu Spożywczego i Skupu. Dla zbóż przyjęto ceny wolnorynkowe oraz ceny obowiązujące w skupie w ramach dostaw kontraktacyjnych. Należy zwrócić uwagę, że ceny w transakcjach wolnorynkowych kształtują się na zasadzie popytu i podaży, a więc są to ceny równowagi rynkowej.

W opracowaniu obliczono dynamikę cen dla produktów drobiarskich biorąc pod uwagę rok 1965 za 100⁰/₀ oraz ustalono wskaźniki łańcuchowe przyjmując rok poprzedni za 100⁰/₀. Układ taki pozwala na wykazanie wzrostu bądź spadku cen na przestrzeni 18 lat, jak również ustalenie ich największego skokowego wzrostu w badanym okresie czasu.

Dane odnośnie poziomu, dynamiki oraz relacji cen produktów drobiarskich do zbóż i odpowiednich mieszanek przemysłowych zestawiono w tabelach (2—5). Natomiast relacje w stosunku do żywca wieprzowego, wołowego i cielęcego przedstawiono graficznie na wykresach (1—6).

WYNIKI BADAŃ

Wstępna analiza prezentowanych w tabeli 2 danych wykazała, że ceny omawianych produktów drobiarskich kształtowały się podobnie i na

* Z produktów drobiarskich uwzględniono: żywiec kurcząt brojlerów, żywiec kurzy, kaczki, gęsi i indycy oraz jaja.

przestrzeni badanych lat miały tendencje wzrostowe (wyjątkowo występowały sporadyczne spadki cen) w latach 1965—1975. Wzrost ten był dość równomierny w omawianym dziesięcioleciu, z tym, że pewne zróżnicowanie w tym względzie obserwuje się przy żywcu gęsim i indykiem.

Z kolei w 1976 roku wystąpił skokowy przyrost cen przy wszystkich rozpatrywanych produktach, a następnie podobny ich układ z tendencją wzrostową utrzymywał się do 1980 roku. Kolejną zmianę cen zauważa się w 1981 roku, również w przypadku wszystkich artykułów drobiarskich, przy czym najbardziej zdrożał żywiec gęsi i kurcząt brojlerów w stosunku do 1980 roku.

Natomiast zasadniczy, skokowy wzrost cen omawianych produktów nastąpił w 1982 roku i w stosunku do roku 1981 zawierał się w granicach od 205,2% do 292,4%. Z kolei w stosunku do roku wyjściowego (1965) występujące zróżnicowanie było dużo większe i w przypadku żywca gęsiego był to wzrost 8-krotny, a przy jajach i żywcu indykiem prawie 6-krotny.

Tab. 1. Pogłowie drobiu w sztukach fizycznych w latach 1965—1982
(stan na grudzień)

The stock of poultry in physical numbers in the years 1965—1982
(data from December)

Lata	Kurczęta brojlery *	Kury	Kaczki	Gęsi	Indyki
	tys. sztuk				
1965	12 023	70 410	4 477	3 918	1 493
1970	37 280	76 731	5 109	4 052	1 669
1975	111 912	88 767	7 213	2 665	1 150
1980	254 300	76 051	3 440	1 068	405
1981	257 684	65 482	3 846	1 501	452
1982	45 394	60 931	4 068	1 731	514

* Wg „Poldrob”

Zródło: GUS — Roczniki Statystyczne.

Na przestrzeni badanych lat, pomimo kolejnych zmian cen, w sposób zasadniczy zmniejszyło się pogłowie drobiu w kraju (zwłaszcza w latach osiemdziesiątych tabela 1). Przyczyną tego niekorzystnego stanu był brak pasz oraz ogólny wzrost kosztów produkcji. Z uwagi na brak importowanych komponentów do mieszanek paszowych została wstrzymana produkcja brojlerów kurzych, co dla gospodarki mięsem w naszym kraju jest poważnym utrudnieniem.

Produkcja drobiarska jest wybitnie zbożochłonna, dlatego też w roz-

Tab. 2. Poziom i dynamika cen produktów drobiarskich w latach 1965—1982
The level and dynamics of prices for poultry articles in the years 1965—1982

Lata	Brojtery kurze		Kury rżężne		Kaczki		Gęsi		Indyki		Jaja	
	dynamika cen		dynamika cen		dynamika cen		dynamika cen		dynamika cen		dynamika cen	
	1965 = 100	rok poprzed- ni = 100	1965 = 100	rok poprzed- ni = 100	1965 = 100	rok poprzed- ni = 100	1965 = 100	rok poprzed- ni = 100	1965 = 100	rok poprzed- ni = 100	1965 = 100	rok poprzed- ni = 100
1965	23,42	100,0	21,61	100,0	25,95	100,0	26,91	100,0	26,88	100,0	25,16	100,0
1966	22,19	94,8	21,08	97,6	26,18	100,9	25,22	93,7	26,42	98,3	24,82	98,7
1967	25,24	107,8	21,11	97,7	25,64	98,8	25,68	95,4	23,68	88,1	26,18	104,1
1968	25,27	107,9	21,27	98,4	26,17	100,8	26,16	97,2	24,83	92,4	27,71	110,1
1969	25,26	107,9	21,66	100,2	26,34	101,5	27,92	103,8	26,37	98,1	28,22	101,8
1970	25,32	108,1	21,81	100,9	26,95	103,9	28,40	105,5	27,07	100,7	28,90	114,9
1971	26,84	114,6	21,94	101,5	27,35	105,4	30,38	112,9	29,77	110,7	28,90	114,9
1972	26,83	114,6	22,16	102,6	27,70	106,7	30,33	112,7	30,15	112,2	30,09	119,6
1973	26,81	114,5	22,60	104,6	28,68	110,5	30,51	113,4	30,56	113,7	29,24	116,2
1974	26,85	114,7	22,64	104,8	29,43	113,4	33,62	124,9	36,69	136,5	32,47	129,1
1975	26,87	114,7	23,19	107,3	29,78	114,8	35,89	133,4	30,78	114,5	33,32	132,4
1976	29,60	126,4	25,36	117,2	31,76	122,4	44,56	165,4	34,59	128,7	38,93	154,7
1977	32,40	138,3	28,00	129,6	39,44	152,0	47,64	177,0	36,63	136,3	43,69	173,7
1978	32,46	138,6	27,53	127,4	41,76	160,9	49,63	183,7	36,95	137,5	43,69	173,7
1979	32,24	137,7	27,87	129,0	44,36	170,9	52,67	195,7	37,01	137,7	46,92	186,5
1980	34,31	146,5	26,95	124,7	44,43	171,2	61,39	228,1	40,72	151,5	49,98	198,7
1981	51,75	221,0	34,20	158,3	57,35	221,0	104,93	386,9	60,06	223,4	64,49	256,3
1982	110,00	469,7	100,00	462,7	125,53	483,7	215,29	800,0	151,61	564,0	147,05	594,5
				282,4		218,0	205,2		252,4		147,05	228,0

Źródło: Obliczenia własne.

ważaniach nad relacjami cen uwzględniono właśnie zboża (3 gatunki zbóż najczęściej stosowanych przy odchowię drobiu), a mianowicie pszenicę, jęczmień i owies. Wymienione gatunki zbóż wchodzi również w postaci śrut w skład mieszanek paszowych dla drobiu. Rozpatrywane relacje są zawarte w tabeli 3 i 4. Porównując ich średnie z badanymi lat dają się zaobserwować wyraźne różnice związane z uwzględnieniem cen zbóż kontraktowanych i wolnorynkowych. Korzystniejsze dla produkcji drobiarskiej były ceny z dostaw kontraktacyjnych. Generalnie biorąc najkorzystniejsze proporcje wystąpiły w stosunku do żywca gęsiego, zarówno w porównaniu do zbóż z dostaw kontraktacyjnych, jak również według cen wolnorynkowych.

Analizując średnie relacje cen między produktami drobiarskimi, a pszenicą okazuje się, że układają się one podobnie zarówno przy cenach wolnorynkowych, jak i kontraktacyjnych i są dla niej korzystniejsze niż dla pozostałych zbóż. Zawierają się one w granicach średnio od 1 : 5,42 przy kurach rzeźnych do 1 : 8,70 przy żywcu gęsim (ceny kontraktacyjne) oraz analogicznie od 1 : 4,24 przy żywcu kurzym do 1 : 6,55 przy gęsim (ceny wolnorynkowe). W przypadku poszczególnych pojedynczych relacji ich rozpiętość była znacznie większa i wahała się od 1 : 3,66 przy kurach, do 1 : 15,08 przy gęsiach (ceny kontraktacyjne), z kolei przy cenach wolnorynkowych wynosiły one od 1 : 2,22 dla kur do 1 : 7,64 dla indyków.

Rozpatrując omawiane relacje do pozostałych zbóż, okazało się, że we wszystkich przypadkach najwięcej za jednostkę produktu drobiarskiego można nabyć owsa. Średnie proporcje w tym przypadku kształtowały się jak 1 : 5,24 przy kurach rzeźnych do 1 : 8,03 przy żywcu gęsim uwzględniając ceny wolnorynkowe i odpowiednio 1 : 7,37 i 1 : 11,62 przy cenach kontraktacyjnych.

W pojedynczych przypadkach obserwuje się tutaj również duże zróżnicowanie i tak za 1 kg żywca kurzego według cen wolnorynkowych można było kupić 2,57 kg owsa, a przy żywcu indykiem aż 9,73 kg, natomiast przy cenach kontraktacyjnych dane te kształtowały się korzystniej i dla kur wynosiły 4,28 kg, a przy żywcu gęsim 15,7 kg. Z kolei w stosunku do jęczmienia ustalone relacje były znacznie korzystniejsze dla produktów drobiarskich, niż w przypadku pszenicy i wahały się od 1 : 3,38 (kury rzeźne) do 1 : 13,54 (żywiec gęsi). Ich średni poziom wynosił odpowiednio 1 : 5,55 i 1 : 8,80 (ceny kontraktacyjne), a według cen wolnorynkowych proporcje te układały się następująco: 1 : 4,95 przy kurach i 1 : 7,56 przy żywcu gęsim.

Z przeprowadzonej analizy obliczonych relacji cenowych na przestrzeni badanych lat wynika, że najkorzystniejszym i dość stabilnym dla produkcji drobiarskiej było pierwsze dziesięciolecie (1965—75) w przypadku

Tab. 3. Relacje cen produktów drobiarskich do cen zbóż z dostaw kontraktacyjnych
 Relations between prices for poultry articles and corn from contracted supplies

Lata	1 kg żywca broj- lerów kurzych stanowi równowartość kg			1 kg żywca ku- rzego stanowi równowartość kg			1 kg żywca ka- czego stanowi równowartość kg			1 kg żywca gę- siego stanowi równowartość kg			1 kg żywca indy- czego stanowi równowartość kg			1 kg jaj stanowi równowartość kg		
	pszenicy	jęczmienia	owasa	pszenicy	jęczmienia	owasa	pszenicy	jęczmienia	owasa	pszenicy	jęczmienia	owasa	pszenicy	jęczmienia	owasa	pszenicy	jęczmienia	owasa
	1965	6,09	6,19	11,53	5,62	5,71	10,64	6,75	6,86	12,78	7,00	7,11	13,25	7,00	7,11	13,24	6,55	6,65
1966	5,66	5,88	8,01	5,37	5,59	7,61	6,67	6,94	9,45	6,43	6,68	9,10	6,43	6,73	9,53	6,33	6,58	8,96
1967	6,47	6,87	9,01	5,41	5,75	7,53	6,57	6,98	9,15	6,58	6,99	9,17	6,07	6,45	8,45	6,71	7,13	9,35
1968	6,39	6,75	8,86	5,38	5,68	7,30	6,62	6,99	9,18	6,62	6,99	9,17	6,28	6,63	8,71	7,01	7,40	9,72
1969	6,31	6,73	8,68	5,41	5,77	7,44	6,58	7,02	9,05	6,98	7,44	9,59	6,59	7,03	9,06	7,05	7,52	9,69
1970	6,39	6,95	8,88	5,50	5,99	7,65	6,80	7,40	9,45	7,17	7,80	9,96	6,83	7,43	9,49	7,29	7,93	10,14
1971	6,59	6,93	9,12	5,39	5,66	7,46	6,71	7,06	9,30	7,46	7,85	10,33	7,61	8,01	10,61	7,10	7,46	9,82
1972	6,77	7,13	9,44	5,59	5,89	7,80	6,99	7,36	9,42	7,65	8,06	10,67	7,50	8,02	10,50	7,59	8,00	10,59
1973	6,58	7,03	9,21	5,55	5,93	7,76	7,04	7,52	9,85	7,49	8,00	10,48	7,50	8,02	10,50	7,18	7,67	10,04
1974	6,79	7,25	9,29	5,73	6,11	7,83	7,45	7,95	10,18	8,51	9,08	11,63	9,28	9,91	12,69	8,22	8,77	11,23
1975	6,66	7,18	9,23	5,75	6,20	7,96	7,38	7,96	10,23	8,90	9,59	12,33	7,63	8,22	10,57	8,26	8,90	11,45
1976	5,63	6,04	7,13	4,83	5,17	6,11	6,04	6,48	7,65	8,47	9,08	11,72	6,58	7,05	8,33	7,41	7,94	9,38
1977	6,26	6,70	7,96	5,41	5,79	6,87	7,62	8,16	9,69	9,21	9,86	11,70	7,08	7,58	9,00	8,45	9,04	10,73
1978	6,42	6,15	8,47	5,45	5,22	7,18	8,26	7,92	10,90	9,78	9,37	12,90	7,31	7,01	9,65	8,65	8,29	11,40
1979	6,17	5,67	8,39	5,33	4,90	7,25	8,49	7,80	11,55	10,09	9,27	13,71	7,09	6,52	9,64	8,98	8,26	12,21
1980	6,68	6,34	8,77	5,25	4,98	6,89	8,66	8,18	11,30	11,96	11,34	15,70	7,94	7,53	10,41	9,74	9,23	12,78
1981	5,54	5,12	6,48	3,66	3,38	4,28	6,14	5,67	7,18	11,23	10,38	13,14	6,43	5,95	7,53	7,22	6,68	8,45
1982	7,70	6,91	8,00	7,00	6,28	7,27	8,79	7,89	9,13	15,08	13,54	15,66	10,25	9,20	10,60	10,30	9,24	10,70
Sred. arytm.	6,39	6,54	8,69	5,42	5,55	7,37	7,19	7,34	9,74	8,70	8,80	11,62	7,30	7,04	9,36	7,78	7,92	10,50

Zródło: Obliczenia własne.

Tab. 4. Relacje cen produktów drobiarskich do wolnorynkowych cen zbóż
 Relations between prices for poultry articles and prices for corn at the free market

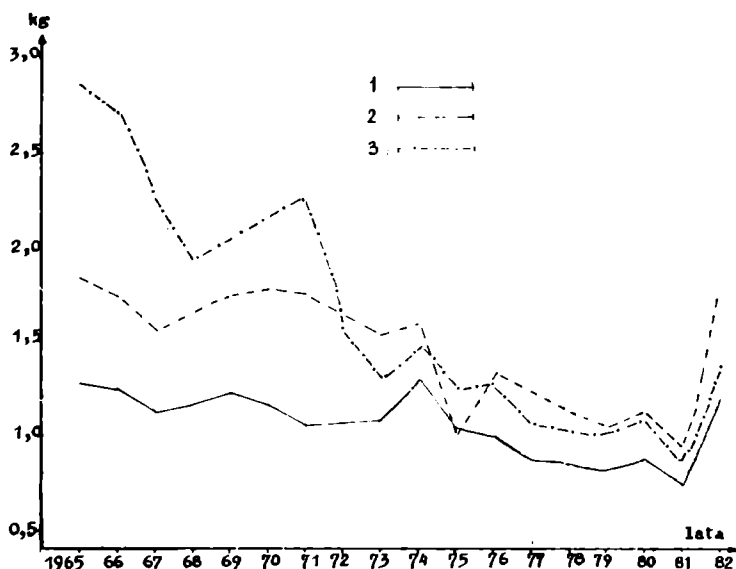
Lata	1 kg żywca brojlerów kurzych stanowi równowartość kg			1 kg żywca karczowego stanowi równowartość kg			1 kg żywca gęsiego stanowi równowartość kg			1 kg żywca indyckiego stanowi równowartość kg			1 kg jaj stanowi równowartość kg					
	pszenicy	jęczmienia	owsa	pszenicy	jęczmienia	owsa	pszenicy	jęczmienia	owsa	pszenicy	jęczmienia	owsa	pszenicy	jęczmienia	owsa			
1965	5,29	6,27	6,41	4,88	5,79	5,92	5,87	6,95	7,10	6,08	7,21	7,41	6,08	7,20	7,36	5,69	6,74	6,89
1966	5,18	6,32	6,60	4,92	6,00	6,27	6,11	7,45	7,79	5,89	7,18	7,50	6,17	7,52	7,86	5,79	7,07	7,38
1967	5,63	6,67	6,97	4,71	5,58	5,83	5,72	6,78	7,08	5,73	6,79	7,09	5,28	6,26	6,54	5,84	6,92	7,23
1968	5,61	6,72	7,03	4,72	5,65	5,92	5,81	6,96	7,28	5,81	6,95	7,28	5,51	6,60	6,91	6,15	7,36	7,71
1969	5,63	6,71	7,01	4,83	5,76	6,01	5,87	7,00	7,31	6,23	7,42	7,75	5,88	7,01	7,32	6,29	7,50	7,83
1970	5,49	6,62	6,99	4,73	5,70	6,02	5,84	7,05	7,44	6,16	7,43	7,84	5,87	7,08	7,47	6,26	7,56	7,89
1971	5,74	6,88	7,33	4,69	5,62	5,99	5,85	7,01	7,47	6,50	7,78	8,30	6,37	7,63	8,13	6,18	7,41	7,89
1972	5,81	6,93	7,43	4,80	5,72	6,13	6,00	7,15	7,67	6,57	7,83	8,40	6,54	7,79	8,35	6,52	7,77	8,33
1973	5,72	6,82	7,28	4,82	5,75	6,14	6,12	7,29	7,79	6,51	7,76	8,29	6,52	7,77	8,30	6,24	7,44	7,94
1974	5,59	6,66	7,12	4,71	5,61	6,00	6,13	7,30	7,80	7,00	8,34	8,93	7,64	9,10	9,73	6,76	8,05	8,61
1975	5,43	6,49	6,96	4,69	5,60	6,00	6,02	7,19	7,71	7,26	8,66	9,29	6,23	7,43	7,97	6,74	8,04	8,63
1976	5,45	5,26	5,55	3,90	4,51	4,75	4,88	5,65	5,95	6,84	7,91	8,34	5,32	6,15	6,48	4,55	6,92	7,30
1977	4,80	5,47	5,77	4,14	4,72	4,99	5,84	6,66	7,03	7,05	8,04	8,49	5,43	6,19	6,53	6,47	7,38	7,78
1978	4,63	5,18	5,41	3,92	4,39	4,59	5,95	6,67	6,97	7,05	7,89	8,25	5,27	5,90	6,17	6,23	6,97	7,29
1979	4,45	4,96	5,16	3,85	4,29	4,46	6,13	6,83	7,10	7,28	8,11	8,44	5,12	5,70	6,53	6,48	7,22	7,51
1980	3,82	4,32	4,45	3,00	3,39	3,50	4,95	5,60	5,77	6,84	7,74	7,97	4,54	5,13	5,29	5,57	6,30	6,49
1981	3,36	3,75	3,89	2,22	2,48	2,57	3,73	4,15	4,31	6,82	7,60	7,90	3,91	4,35	4,52	4,39	4,89	5,08
1982	3,21	2,28	3,68	2,92	2,56	3,34	3,67	3,21	4,20	6,29	5,51	7,20	4,44	4,90	5,08	4,30	3,76	4,92
Sred. aryt. m.	4,99	5,82	6,16	4,24	4,95	5,24	5,58	6,49	6,87	6,55	7,56	8,03	5,67	6,65	7,03	5,91	6,96	7,37

Źródło: Obliczenia własne.

Tab. 5. Relacje cen żywca drobiowego do cen mieszanek paszowych stosowanych w chowie drobiu
Relations between prices for poultry and prices for feeding mixtures in poultry breeding

Lata	1 kg żywca broj- lerów kurzych stanowi równowartość kg mieszanek		1 kg żywca kurzego stanowi równowartość kg mieszanek			1 kg żywca kaczego stanowi równowartość kg mieszanek			1 kg żywca gęsiego stanowi równowartość kg mieszanek			1 kg żywca indyczego stanowi równowartość kg mieszanek		
	DKA starter	DKA finisz	D	DK	DJ	KB-1	KB-2	KB-3	D	DK	IB	IC	IE	
	1970	5,68	5,95	5,81	5,13	4,64	—	—	—	7,57	6,68	4,66	4,92	5,52
1971	6,03	6,31	5,85	5,16	4,66	—	—	—	8,10	7,14	5,13	5,41	6,07	
1972	6,02	6,31	5,90	5,21	4,71	5,32	6,44	6,75	8,08	7,13	5,19	5,48	6,15	
1973	6,02	6,30	6,02	5,31	4,80	5,51	6,66	6,99	8,13	7,17	5,26	5,55	6,23	
1974	6,03	6,31	6,03	5,32	4,81	5,65	6,84	7,17	8,96	7,91	6,32	6,67	7,48	
1975	4,93	5,11	6,18	5,45	4,93	5,72	6,92	7,26	9,57	8,44	5,30	5,50	6,28	
1976	4,55	4,97	3,91	4,09	4,69	6,10*	7,38	7,74	6,87	7,17	4,46	4,94	7,06	
1977	4,29	4,83	4,22	3,91	4,59	4,53	5,00	5,82	7,35	6,66	4,72	5,23	5,86	
1978	4,29	4,84	4,25	3,85	4,51	5,63	6,21	7,23	7,63	6,91	4,76	5,27	6,26	
1979	4,27	4,81	4,30	3,89	4,56	6,33	6,98	8,13	8,13	7,96	4,77	5,28	6,27	
1980	4,41	4,95	4,06	3,66	4,27	6,34	6,99	8,15	9,25	8,95	5,25	5,81	6,90	
1981	4,64	5,08	3,58	3,17	3,58	6,59*	7,25	8,50	10,98	9,73	6,25*	6,90	8,22	
1982	4,07	4,23	4,16	4,00	4,25	4,49	4,96	5,82	9,97	8,61	4,24	4,71	5,61	
średn. arytm.	5,01	5,38	4,97	4,47	4,53	5,63	6,41	7,14	8,50	7,63	5,19	5,64	6,45	

* Zmiany cen w ciągu roku.
Źródło: Obliczenia własne.

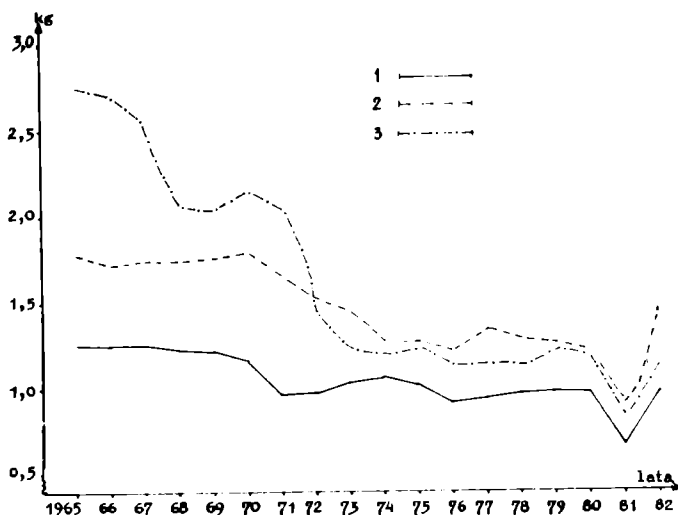
Ryc. I. Relacje cen żywca kurcząt: 1 — żywca wieprzowego, 2 — wołowego, 3 — cielęcego
 Relations between the prices of slaughter chickens: 1 — swines, 2 — oxen, 3 — calves

cen wolnorynkowych dla zbóż. Przy cenach kontraktacyjnych ta prawidłowość utrzymuje się w stosunku do kurcząt brojlerów i kur rzeźnych z jednoczesną ich korzystną poprawą w roku 1982 w stosunku do wszystkich produktów drobiarskich. W związku z powyższym należy wnosić, że ceny zbóż zwłaszcza w transakcjach wolnorynkowych w latach 1976—1982 rosły znacznie szybciej, niż żywca drobiarskiego i jaj.

Generalnie można stwierdzić, że najmniej korzystne relacje ze zbożami występują w stosunku do kur rzeźnych, a wyraźną ich poprawę można zauważyć przy żywcu gęsim i indyckim. Wydaje się to prawidłowe, gdyż kury przeznaczone na rzeź są przeważnie w wieku około 18 miesięcy, a więc po okresie najwyższej wydajności niesnej. Stąd już jakość otrzymywanego z nich mięsa jest niższa, a zatem jest ono mniej chętnie konsumowane niż z gęsi i indyków użytkowanych głównie na mięso.

Relacje cen będące przedmiotem niniejszego opracowania a dotyczące mieszanek paszowych dla drobiu obliczono wyłącznie za lata 1970—1982 z uwagi na różne okresy wprowadzania ich na rynek oraz możliwości zebrania kompletnych danych wyjściowych.

Procentowy udział śrut zbożowych w recepturach poszczególnych mieszanek jest uzależniony przede wszystkim od udziału w nich śruty kukurydzianej, a więc zamiennie za śrutę kukurydzianą stosuje się śru-

Ryc. 2. Relacje cen żywca kurzego: 1 — żywca wieprzowego, 2 — wołowego, 3 — cielęcego
 Relations between the prices of slaughter hens: 1 — swines, 2 — oxen, 3 — calves

tę pszenną lub jęczmienną (ich zawartość w mieszankach waha się od 10—70%). Ze względu na różny poziom cen oraz specyfikę mieszanek dla poszczególnych gatunków drobiu, a nawet dla ich grup użytkowych trudno jest porównywać między sobą obliczone relacje (tab. 5).

Przy produkcji brojlerów kurzych uwzględniono dwie mieszanki typu DKA (starter i finisz) stosowanych w zależności od wieku kurcząt. Zauważalne jest małe zróżnicowanie zarówno w pojedynczych przypadkach, jak i przy średnich relacjach między żywcem kurcząt a wymienionymi mieszankami. Najmniej korzystne relacje w tym przypadku wystąpiły w 1982 roku, gdzie za 1 kg żywca brojlerów kurzych można było nabyć 4,07 kg paszy. Średni poziom rozpatrywanych relacji wynosił dla DKA — starter 1 : 5,01 i DKA — finisz 1 : 5,38. Należy zwrócić uwagę na fakt, że lata siedemdziesiąte były okresem szczególnie intensywnego rozwoju w naszym kraju tej formy produkcji mięsa drobiowego (tab. 1). W tym okresie, a zwłaszcza w latach 1970—1975, ceny na żywca brojlerów były również atrakcyjniejsze, niż w pozostałych latach.

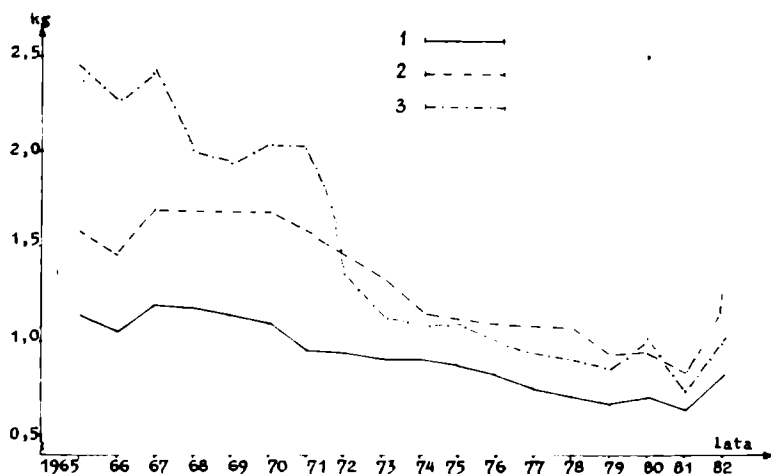
Z kolei przy żywcu kurzym uwzględniono 2 mieszanki D i DJ dla niosek oraz DK dla kurcząt. Ich wzajemne relacje podobnie jak przy brojlerach wskazują na tendencję spadkową cen żywca kurzego w latach 1976—1981 (niewielki wzrost wystąpił w 1982) w stosunku do cen uwzględnionych mieszanek. Średnie ich relacje nie wykazują dużego

zróznicowania i wahają się od 1 : 4,47 przy DK do 1 : 4,97 przy mieszance D, zaś w pojedynczych przypadkach granice te są znacznie szersze i wynoszą od 1 : 3,17 przy DK do 1 : 6,18 przy D.

Do odchowu kaczek stosowane są 3 rodzaje mieszanek (wprowadzone dopiero w 1972 roku). Ich zastosowanie uzależnione jest od wieku kaczek, a więc uwzględniające różne zapotrzebowanie na białko i energię metaboliczną zawartą w paszy. Rozpatrując średnie relacje między żywcem kaczym, a cenami mieszanek KB-1, KB-2, KB-3, zauważalne są wyraźne różnice, a wynosiły odpowiednio: 1 : 5,63, 1 : 6,41, 1 : 7,14, w pojedynczych przypadkach były one istotniejsze a mianowicie od 1 : 4,49 przy KB-1, aż do 1 : 8,50 przy KB-3.

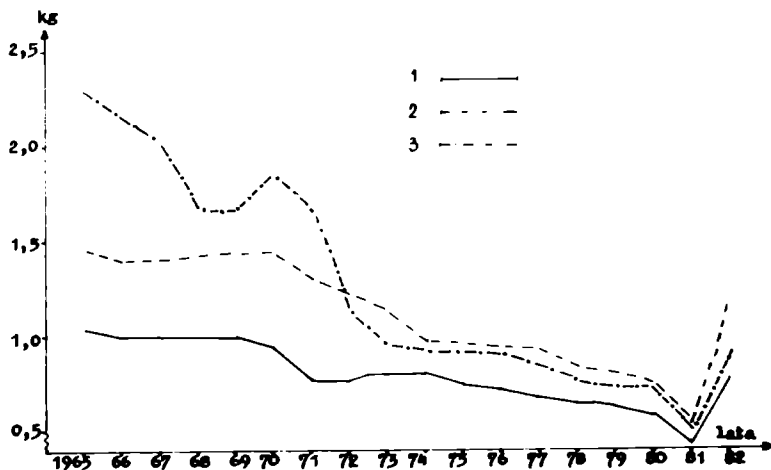
Ze względu na brak typowych mieszanek dla gęsi do obliczeń wzięto mieszanki typu D i DK, gdyż są one używane do żywienia tego gatunku drobiu. W stosunku do mieszanki D obserwuje się korzystne relacje dla gęsi ze stałą tendencją do wzrostu w latach 1970—1975 i po dość wyraźnym spadku w 1976 roku znowu następuje ich zwiększenie (przy średnim ich poziomie wynoszącym 1 : 8,5). W przypadku mieszanki DK sytuacja układu się podobnie (jednak mniej korzystnie) w latach 1970—1975 bez wyraźnego systematycznego wzrostu w kolejnych latach, a średni ich poziom wynosił 1 : 7,63.

Przy indykach uwzględniono trzy typy mieszanek pełnoporcyjowych IB, IC, IE. Badane relacje cenowe nie wykazują zasadniczych różnic,

Ryc. 3. Relacje cen żywca kaczego: 1 — żywca wieprzowego, 2 — wołowego, 3 — cielęcego

Relations between the prices of slaughter ducks: 1 — swines, 2 — oxen, 3 — calves

Ryc. 4. Relacja cen żywca gęsiego: 1 — żywca wieprzowego, 2 — wołowego, 3 — cielęcego
 Relations between the prices of slaughter geese: 1 — swines, 2 — oxen, 3 — calves

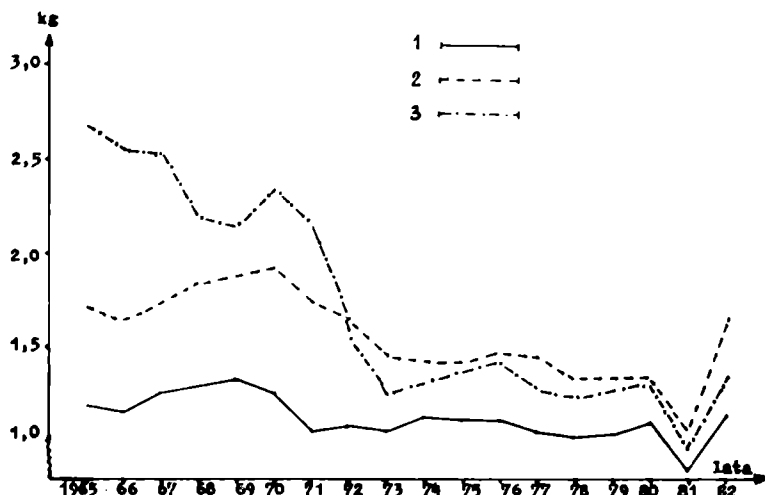
natomiast ich średni poziom jest najkorzystniejszy przy IE dla żywca indyjskiego i wynosił on przy mieszance IE 1 : 6,53; przy IC 1 : 5,64, a przy IB 1 : 5,19. W poszczególnych latach omawiane relacje zawierały się w granicach od 1 : 4,24 do 1 : 8,22. Daje się zaobserwować pogorszenie wyników dla tego gatunku drobiu już w roku 1975. Zmiany cen na mieszanki w 1976 roku sytuację tę pogłębiły i dopiero w następnych latach zarysowały się tendencje do ich poprawy aż do połowy 1981 roku, a później znowu nastąpił wyraźny spadek.

Obserwowane okresowe niekorzystne wahania relacji cenowych pomiędzy produktami drobiarskimi, a mieszankami paszowymi (ze względu na wzrost kosztów produkcji) z pewnością nie sprzyjały harmonijnemu i prawidłowemu rozwojowi chowu drobiu w naszym kraju.

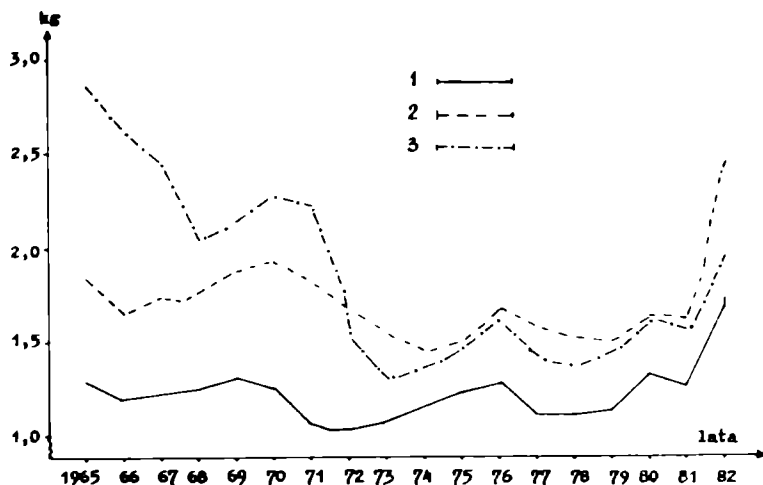
Prezentowane na wykresach nr 1—6 zależności dotyczą proporcji cenowych między produktami drobiarskimi a żywcem wieprzowym, wołowym i cielęcym, a więc określających w sposób pośredni ich relatywną opłacalność. Przebieg wyznaczonych na wykresach linii świadczy generalnie o szybszym i dość systematycznym wzroście cen na żywca wieprzowy, wołowy i cielęcy, niż na żywca drobiowy i jaja w badanych latach, aż do roku 1981.

Najkorzystniejszym i dość stabilnym okresem dla rozwoju produkcji drobiarskiej były lata 1965—1970, zwłaszcza w porównaniu do żywca wieprzowego i wołowego. Przykładowo w omawianym okresie za 1 kg

żywca brojlerów kurzych można było zakupić 1,17 kg wieprzowiny względnie od 1,48 do 1,68 kg wołowiny. Natomiast odnośne relacje przy żywcu kaczym były korzystniejsze i wynosiły odpowiednio 1:1,29 i 1:1,88. Z kolei proporcje między jajami a żywcem wołowym nawet 1:1,91. Przy żywcu cielęcym badane relacje zawierały się w granicach

Ryc. 5. Relacja cen żywca indyjskiego: 1 — żywca wieprzowego, 2 — wołowego, 3 — cielęcego
Relations between the prices of slaughter turkeys: 1 — swines, 2 — oxen, 3 — calves

Ryc. 6. Relacja cen jaj: 1 — żywca wieprzowego, 2 — wołowego, 3 — cielęcego
Relations between the prices of eggs: 1 — slaughter swines, 2 — oxen, 3 — calves

od 1 : 1,68 przy kurach rzeźnych, aż do 1 : 2,86 w stosunku do gęsi i indyków.

We wszystkich badanych relacjach daje się zauważyć, że są najmniej korzystne dla produkcji drobiarskiej w stosunku do żywca wieprzowego, natomiast były one zróżnicowane w poszczególnych latach w odniesieniu do żywca wołowego i cielęcego (od 1970). Z kolei w roku 1982 obserwuje się wyraźną poprawę omawianych proporcji przy wszystkich rozpatrywanych produktach drobiarskich, ale tylko w stosunku do drugiej połowy lat siedemdziesiątych. Należy zauważyć, że pomimo tak korzystnych zmian ich poziom był jednak niższy, niż w roku 1970. Stąd należy wnioskować, że maleje relatywna opłacalność produkcji drobiarskiej w stosunku do innych kierunków produkcji zwierzęcej, co ma również swoje odbicie w spadku pogłowia drobiu.

UWAGI I WNIOSKI KOŃCOWE

Analizując kształtowanie się relacji cen będących przedmiotem niniejszego opracowania, starano się formułować w tekście nasuwające się uwagi o charakterze szczegółowym, natomiast spostrzeżenia ogólne można przedstawić następująco:

1. Przeprowadzana analiza proporcji cenowych pozwala wnioskować, że stosowanie odpowiedniej polityki cen skupu stymuluje rozwój poszczególnych kierunków produkcji rolniczej, a więc determinuje jej strukturę.

2. Ze względu na fakt, że zasoby czynników produkcji oraz możliwości rozdysponowania wytwarzanych artykułów są dość ograniczone, badanie relacji cen, oraz skali ich zmian dostarcza informacji o stopniu reakcji na nie producentów. Przejawia się to w postaci podejmowania przez nich decyzji produkcyjnych.

3. Charakterystyczną cechą systemu cen w badanym okresie był nawet kilkakrotny wzrost ogólnego absolutnego ich poziomu zarówno na produkty drobiarskie, jak i na środki produkcji. I tak, jak wynika z obliczonych relacji, kolejne zmiany cen na żywiec drobiowy i jaja oraz na zboża i mieszanki przemysłowe były względem siebie nieproporcjonalne. Sytuacja taka nie stwarzała dogodnych warunków do rozwoju produkcji drobiarskiej. Daje się zauważyć, że najkorzystniejszym okresem dla wzrostu pogłowia drobiu było pierwsze dziesięciolecie, a więc lata 1965—1975.

4. Prezentowane w tabelach i na wykresach proporcje odzwierciedlają, ze względu na sposób zbierania danych wyjściowych, istniejący w badanym okresie układ w makroskali, stąd informują one pośrednio o zmniejszających się możliwościach rozwoju produkcji drobiarskiej w kraju.

5. Rozpatrując omawiane proporcje w porównaniu do produkcji żywca wieprzowego, wołowego i cielęcego, przyczyniające się do wykazania w sposób pośredni ich relatywnej opłacalności, należy wnioskować o jej spadku w stosunku do artykułów drobiarskich, zwłaszcza w ostatnich badanych latach.

Reasumując, należy stwierdzić, że badania zwłaszcza długookresowe nad systemem cen dają możliwość oceny efektywności prowadzonej polityki cenowej.

PIŚMIENNICTWO

¹ S. Felbur: *Analiza układu cen produktów rolnych w Polsce*. PWN, Warszawa 1962.

² Z. Kot, Z. Wiśniowska-Antonik: *Relacje cen produktów zwierzęcych i pasz w woj. lubelskim w latach 1960—1973*. „Badanie Rynku Żywca” 2, 1974.

³ J. Małkowski: *Regulowanie rozwoju produkcji zwierzęcej w Polsce*. PWRiL, Warszawa 1978.

⁴ Materiały: *Rocznik Statystyczny GUS*. Warszawa (za 1965—1982).

⁵ M. Pohorille: *Ceny i dochody w rolnictwie*. PWRiL, Warszawa 1972.

⁶ M. Pohorille i in.: *Dyskusja o cenach rolnych (część II)*. Książka i Wiedza, Warszawa 1959.

⁷ S. Schmidt: *Proporcje i relacje cen między ziemiopłodami a produktami w gospodarce planowej*. „Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych”. PWRiL, z. 12, 1958.

⁸ L. Staszyński: *Uwarunkowania i mechanizmy kształtowania cen rolnych*, „Wiś Współczesna” 4, R. XXV, 1981.

РЕЗЮМЕ

Целью настоящего исследования является установление соотношения цен между продуктами птицеводства и кормами, а также убойным скотом (говядина, телятина, свинина) в годы 1965—1982 и оценка их влияния на развитие производства птицы.

Данные о ценах взяты из статистических ежегодников ЦСУ ПНР, преискуррантов Министерства пищевой промышленности и заготовок и Объединения предприятий птицеводства. Описание сопровождается таблицами.

Исследуемые пропорции цен в рассматриваемый период складывались по-разному, потому что изменения цен на отдельные продукты были непропорциональными по отношению друг к другу. Из вычислений следует, что самые благоприятные условия для птицеводства в ПНР существовали в годы 1965—1975. Затем положение в этом плане ухудшается. Одновременно наблюдается снижение относительной рентабельности птицеводства по сравнению с производством свинины, говядины и телятины, в особенности в последние годы исследуемого периода.

SUMMARY

The aim of the work was to determine relations of prices in the years 1965—1982 between poultry articles and feeding stuffs and pigs, oxen and calves meant for slaughter, and evaluation of their influence on the development of poultry-breeding production.

Data pertaining to prices were taken from Year-Books issued by GUS, price-lists of the Ministry of Food Industry and Purchase, and the Association of Establishments of Poultry-Breeding Production.

The formation of price proportions in the investigated period was rather differentiated on the score of the fact that changes of process of particular products were impropotional. As is indicated by calculations, the best period for poultry-breeding production was in the years 1965—1975. In the following period, the situation became worse. Simultaneously, one can notice a distinct drop of relative profitableness of poultry-breeding production in relation to the number of pigs, oxen and calves meant for slaughter, especially in the latest years under investigation.